

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

BRNO 1975

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z OLMOUCE - MALÉHO NÁMĚSTÍ

/ okr. Olomouc /

Josef Bláha, OSSPPOP, Olomouc

/ Tab. 48 /

Při adaptaci domu čp. 101 na Malém /dříve Blažejském/ náměstí v Olomouci bylo nutno staticky zajistit historické zdivo celého objektu. Za tím účelem byly r. 1974 v místech vstupní chodby obnaženy základy domu, přičemž bylo nutno odstranit kulturní vrstvy až do hloubky 400 cm, kde bylo také zjištěno silně členité skalní podloží, vytvářející v těchto místech jakousi štěrbinu. Kulturní vrstva byla černé barvy a obsahovala střepový materiál, jakož i další drobné předměty. V jejích spodních partiích byla mj. nalezena horní polovina nádoby / tab. 48 : 1/, dřevěné hobliny a třísky.

Do mladohradištního období je možné zařadit vzhůru vytažené okraje nádob obsahujících tuhu / tab. 48 : 6/ i zlomky bez tuhy / tab. 48 : 8/, ohlasem starších hrnčířských tradicí je např. jednoduše vytažený a svísele seříznutý okraj nádoby s dobře patrnými rotačními rýhami na jemně písčitém materiálu bez obsahu tuhy / tab. 48 : 10/.

Relativně nejvíc zastoupen je materiál z období 13. - 15. století. Pro 13. století se jedná především o zmíněnou část nádoby s obsahem tuhy / tab. 48 : 1/, dále jsou to okraje a výdutě zdobené širokými, jednoduchými vlnicemi, vpichy a horizontálními rýhami / tab. 48 : 2, 4, 5, 9, 13/. Tyto zlomky obsahují zhruba v 50% příměs tuhy, tuhový je i výrazněji profilovaný okraj / tab. 48 : 9/. Do 1. poloviny 14. století lze zařadit horní část redukčně vypálené poklice / tab. 48 : 14/ a okraj hnědé barvy, pocházející rovněž z poklice / tab. 48 : 11/. Pro celý průběh 14. století až do počátku husitských válek jsou v olomouckých nálezích příznačné nádoby vypálené do žlutých a bělavých tónů, často zdobené červeným malováním. Typický je pro tyto nádoby okraj s okružím / tab. 48 : 12/.

Z dalších nálezů uvádíme zlomky odpadu z kostářské dřeviny / tab. 48 : 3, 7/ a jednu stranu břidlicového kadlubu na výrobu kroužků /?/ / tab. 48 : 15/.

Nález keramiky 11. - 12. století v prostoru Malého náměstí významně dokumentuje stáří osady cizích kupců, která se rozkládala v těchto místech - okolo dnes již zaniklého kostela sv. Blažeje /1/.

P o z n á m k y

1 Za záchranu nálezů a upozornění na ně děkuji pracovníku OSSPPOP v Olomouci p. M. Kovařkovi.

Mittelalterliche Funde aus Olomouc - Malé náměstí /Bez. Olomouc/ Bei der Adaption des Hauses Nr. 101 auf dem Malé /ehemals Blasiusplatz/ náměstí in Olomouc war es notwendig, auch das Grundgemäuer im Raume des Eintrittsganges freizulegen. In der 400cm mächtigen Kulturschicht fand man Keramikbruchstücke aus der Jungburgwallzeit sowie aus dem gipfelnden Mittelalter und weitere Gegenstände. Die ältesten Fragmente kann man in das 11. Jahrhundert datieren, was das Alter der durch historische Quellen belegten Niederlassung fremder Händler dokumentiert, die sich an diesen Stellen rund um die heute bereits gewüstete Kirche des Hl. Blasius erstreckte.

PRŮZKŮM BÝVALÉHO DOMU MORAVSKÝCH STAVŮ V UNIČOVĚ

/ okr. Olomouc /

Pavel J. Michna, OSSPPOP, Olomouc

V souvislosti s rozsáhlou úpravou a přestavbou budovy městského muzea v Uničově /Náměstí 9. května č. 21/ byly po obvodu základového zdiva hloubeny zjišťovací sondy, mající za úkol objasnit narušení podpovrchovou vodou. Z archeologického hlediska byly zajímavé sondy v ulici Solní, které odhalily pozoruhodně řešené technické detaily základů. Rekognoskací půdních profilů v sondách se podařilo zjistit, že zadní stěna budovy /v Solní ulici/ je založena na základech, které spočívají na mělkých pilířích propojených klenebním pasem. Pilíře - tak jako i ostatní zdivo - jsou z lomového kamene na kvalitní maltu, a jsou podloženy roštem ze štípané mohutné kulatiny /v hl. cca 150 cm/. Vzdor poměrně nevelké hloubce sondy, prozrazovalo její dno blízkost hladiny podpovrchové vody. Hlína, do níž jsou základy zapuštěny, obsahovala zlomky keramiky z 12. století.

Podle archeologických i historických dokladů lze soudit, že tento tzv. "Dům moravských stavů" /byly zde uchovávány jistý čas i zemské desky/ má gotické základy, spočívající ve staticky nevhodné a neúnosné zemině, a proto byla jejich váha soustředěna do několika pilířů, podložených a tím i stabilizovaných dřevěnými rošty. Podmáčení terénu je dodnes zřejmé na nadzemním zdivu budovy. Historicky i archeologicky se zde jedná o nejstarší sídlištní areál lokovaného města.

Erforschung des ehemaligen Hauses der mährischen Stände in Uničov /Bez. Olomouc/. Durch Sondagen auf dem Umfang der Hausgrundmauern /Solní Gasse/ wurde festgestellt, dass die hintere Mauer des gotischen Objektes auf unterirdischen Pfeilern liegt, die durch einen Gewölbobogen aus Bruchstein verbunden waren. Die Pfeiler sind mit einem Rost aus gespaltenem mächtigem Rundholz unterlegt. Das Erdreich, in welchem der Bau eingetieft wurde, enthält Keramikbruchstücke aus dem 12. Jahrhundert.

ARCHÉOLOGICKÝ VÝZKUM NA HRÁDKU "KULATÝ KOPEC" U ŽABČIC

/ okr. Brno - venkov /

Josef Unger, Regionální muzeum, Mikulov

/ Tab. 49 /

Roku 1974 bylo přikročeno k plošnému odkryvu plošiny na temeni kopečku. Podařilo se prozkoumat asi čtvrtinu plošiny, při čemž byly zjištěny mohutné mazanícové vrstvy, pocházející z destrukce. Na úrovni původního povrchu temene kopečku bylo zjištěno mnoho kúlových jamek. Při okraji plošiny byl zjištěn žlábek, široký 0,8 - 1,0 m, v jehož dně byly zachyceny jednotlivé ztrouchnivělé kúly nebo kúlové jamky vzdálené od sebe v průměru 2 m. Žlábek se pravouhle lomí a zasahuje mimo zkoumanou plochu. Blíže středu byly zjištěny i zbytky dřevěné konstrukce z vodorovných dřev. K nejstarší fázi osídlení patří pec, jejíž dno bylo vyloženo vrstvami valounů překrytých výmazem. Pec byla porušena žlábkem s kúly. Podle terénní situace bude možno osídlení na lokalitě rozdělit do několika fází, z nichž zatím můžeme charakterizovat jen tři. K nejstarší fázi patří pec na okraji plošiny, k mladší fázi patří žlábek s kúly a k nejmladší fázi patří dvě velké kruhové jámy, porušující všechny destrukční vrstvy. Z nálezů má zásadní význam nález pěti brakteátů Přemysla Otakara II. v destrukční vrstvě. Dále bylo nalezeno mnoho střepů z nádob, nádobkovitých kachlů, trychtýřů, pokliček atd. Objeveny byly i další střepy skleněných nádob a dva zlomky modře malované keramické nádoby, jejíž původ je zatím nejasný. Nálezy brakteátů umožňují posunout datování alespoň části nálezů do druhé poloviny 13. století.

Archäologische Grabung auf der Hausberg "Kulatý kopec" bei Žabčice /Bez. Brno - venkov/. Im Jahre 1974 wurde ein Viertel des Plateaus auf dem Gipfel der Anhöhe untersucht. Man stellte Pfostengruben, ein Gräbchen mit Pfosten und Pfostengruben in der Regel 2m voneinander entfernt und Überreste einer Holzkonstruktion aus waagrecht Holzern fest. Ausser Scherben mittelalterlicher Keramik fand man Bruchstücke von Glasgefäßen und fünf Brakteate Přemysl Otakars II.

NÁLEZ KAMENICKÝCH ČLÁNKŮ V BERNARTICÍCH U JAVORNÍKU / okr. Šumperk /

Jaroslav Král, AÚ ČSAV Brno

/ Tab. 50 /

Dle sdělení farního úřadu v Bernarticích došlo při generální restauraci zdejšího kostela k nálezům kamenických článků. Tato církevní stavba souvisí s velkou kolonizační severního pomezí českého přemyslovského státu ve 13. století. Ves sama se poprvé písemně připomíná r. 1291. Deset kamenických fragmentů dle údajů duchovního správce bylo nalezeno porůznu v blízkém areálu kostela. Jejich forma zcela odpovídá dvěma dochovaným bernartickým portálům, které se hlásí do počátku druhé poloviny 13. století. Otevřenou zůstává otázka, zda články po zhotovení již nebyly osazeny pro narušení plánu stavby, nebo, což je pravděpodobnější, byly vynaty ze zdí v rámci přestavby v r. 1871, kdy došlo k větším stavebním změnám při rozšiřování kostela /1/.

P o z n á m k y :

1 Jesenicko v období feudalismu do r. 1848, Rudolf Zuber a kolektiv, Profil, Ostrava 1966. Stať: Bernartice.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík

Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový

Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská

Na titulním listě : stříbrná spona z doby stěhování národů ze Šakvic

Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně

Evidenční číslo : ÚVTEI-73332

Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné